

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

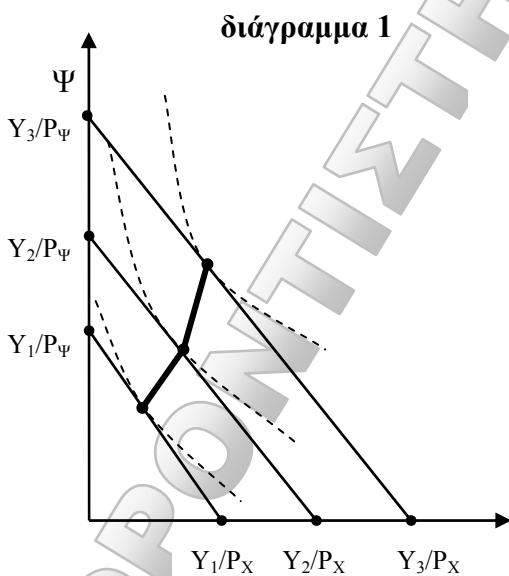
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΜΑΘΗΜΑ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ

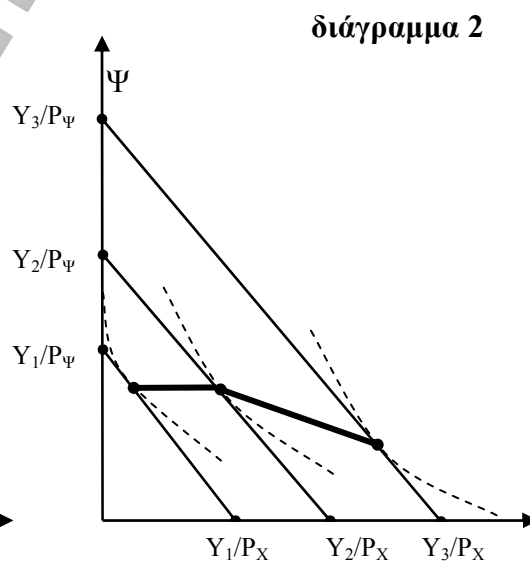
Την ευθύνη του εκπαιδευτικού υλικού έχει ο επιστημονικός συνεργάτης των Πανεπιστημιακών Φροντιστηρίων «ΚΟΛΛΙΝΤΖΑ», οικονομολόγος-συγγραφέας θεμάτων ΑΣΕΠ, Παναγιώτης Βεργούρος.

Γραμμές "εισοδήματος - κατανάλωσης", "τιμής - κατανάλωσης" και "καμπύλη engel"

- Γραμμή "εισοδήματος - κατανάλωσης"

X

X

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΚΟΛΛΙΝΤΖΑ

Τα διαγράμματα 1 και 2, αντιστοιχούν σε γραμμές "εισοδήματος – κατανάλωσης" και παρουσιάζουν τις μεταβολές της καταναλωτικής ισορροπίας που μπορεί να προκύψουν από μεταβολή του χρηματικού εισοδήματος του καταναλωτή, με δεδομένες τις προτιμήσεις του και τις τιμές των αγαθών (διευκρινίζεται ότι οι διακεκομμένες καμπύλες είναι οι καμπύλες αδιαφορίας). Συγκεκριμένα οι τιμές των αγαθών X και Ψ είναι σταθερές σε επίπεδα P_X και P_Ψ , ενώ το εισόδημα των καταναλωτών αυξάνεται διαδοχικά από Y_1 σε Y_2 και τελικά σε Y_3 . Η ευθεία του εισοδηματικού περιορισμού έχει ως ακραία σημεία τις μέγιστες ποσότητες των αγαθών X, Ψ που μπορούν να αγοραστούν με το συγκεκριμένο ονομαστικό εισόδημα.

Στο διάγραμμα 1 προκύπτει μια αύξουσα συνάρτηση "εισοδήματος – κατανάλωσης". Παρατηρούμε ότι όσο αυξάνεται το εισόδημα, δηλαδή όσο ο εισοδηματικός περιορισμός κινείται προς τα δεξιά, τόσο αυξάνονται οι ζητούμενες ποσότητες και των δύο αγαθών σε καταναλωτική ισορροπία. Αυτό σημαίνει ότι **και τα δύο αγαθά είναι κανονικά**.

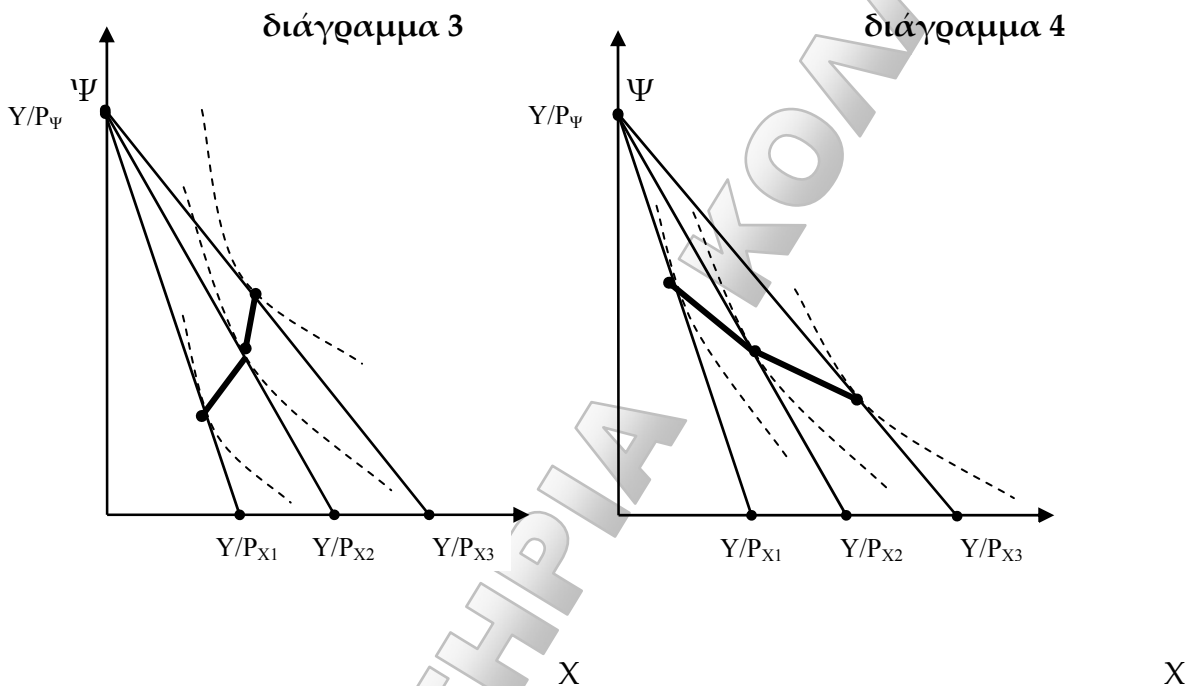
Αντίστοιχα στο διάγραμμα 2 προκύπτει μια φθίνουσα συνάρτηση "εισοδήματος – κατανάλωσης". Παρατηρούμε ότι όσο αυξάνεται το εισόδημα, δηλαδή όσο ο εισοδηματικός περιορισμός κινείται προς τα δεξιά, τόσο αυξάνεται η ζητούμενη ποσότητα του X , αλλά μειώνεται η ζητούμενη ποσότητα του Ψ . Συνεπώς **το X είναι κανονικό αγαθό και το Ψ είναι κατώτερο**.

▪ Γραμμή "τιμής – κατανάλωσης"

Τα διαγράμματα 3 και 4 αντιστοιχούν σε γραμμές "τιμής – κατανάλωσης" και παρουσιάζουν τις μεταβολές της καταναλωτικής ισορροπίας που μπορεί να προκύψουν από τη μεταβολή των τιμών του X και μάλιστα κατά διαφορετικό ποσοστό ή τη μεταβολή της τιμής του ενός προϊόντος την ώρα που η τιμή του άλλου και το ονομαστικό εισόδημα μένουν σταθερά (διευκρινίζεται ότι οι διακεκομμένες καμπύλες είναι καμπύλες αδιαφορίας).

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΚΟΛΛΙΝΤΖΑ

Επίσης οι προτιμήσεις του καταναλωτή στον οποίο αντιστοιχούν τα διαγράμματα είναι σταθερές. Σε γραφήματα αυτής της μορφής απομονώνουμε την επίδραση της μεταβολής της τιμής θεωρώντας σταθερό το ονομαστικό εισόδημα και για αυτό το λόγο ονομάζουμε την γραμμή, που προκύπτει από τα διαδοχικά σημεία ισορροπίας, γραμμή "τιμής - κατανάλωσης".

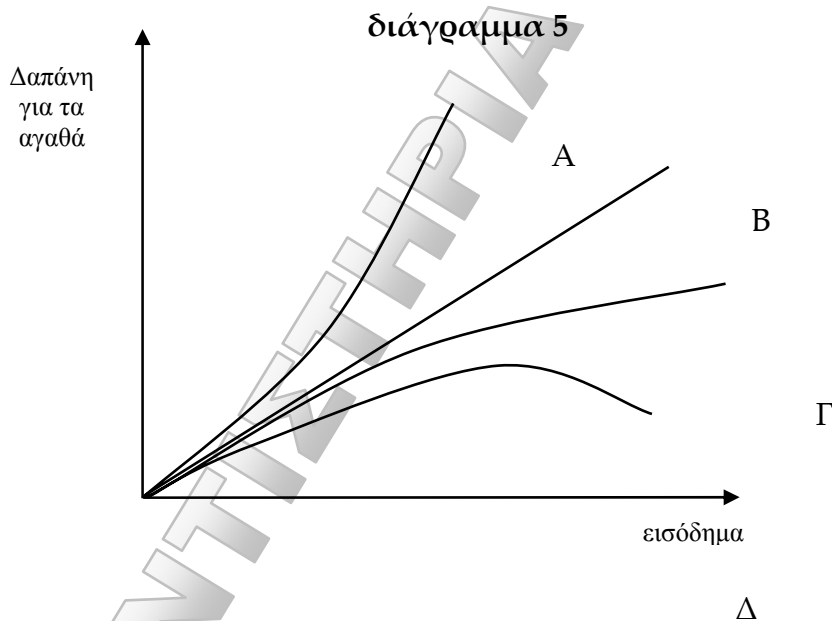
Στο διάγραμμα 3 (αύξουσα συνάρτηση) παρατηρούμε ότι μειώνεται η τιμή του X , από P_{X1} σε P_{X2} και τελικά σε P_{X3} , αφού μετακινείται δεξιότερα ο εισοδηματικός περιορισμός, ή καλύτερα η μέγιστη ποσότητα από το X που μπορεί να αγοράσει ο καταναλωτής. Εκτός, όμως, από την αύξηση της ζητούμενης ποσότητας του X , που ακολουθεί το νόμο της ζήτησης (εφόσον μειώνεται η τιμή του), αυξάνεται και η ζητούμενη ποσότητα του Ψ . Αυτό σημαίνει ότι το αγαθό Ψ είναι "συμπληρωματικό" του X , δηλαδή τα αγαθά έχουν αρνητική σταυροειδή ελαστικότητα.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΚΟΛΛΙΝΤΖΑ

Στο διάγραμμα 4 (φθίνουσα συνάρτηση) παρατηρούμε ότι μειώνεται η τιμή του X , από P_{x1} σε P_{x2} και τελικά σε P_{x3} , αφού μετακινείται δεξιότερα ο εισοδηματικός περιορισμός και συνεπώς αυξάνεται η ζητούμενη ποσότητα του. Ταυτόχρονα, όμως, μειώνεται η ζητούμενη ποσότητα του Ψ . Αυτό σημαίνει ότι το αγαθό Ψ είναι "υποκατάστατο" του X , δηλαδή τα αγαθά έχουν θετική σταυροειδή ελαστικότητα.

▪ Καμπύλη Engel

Στο διάγραμμα 5 αποτυπώνεται η σχέση της δαπάνης που πραγματοποιεί ο καταναλωτής για ένα συγκεκριμένο αγαθό και του διαθέσιμου εισοδήματος του.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΚΟΛΛΙΝΤΖΑ

Η "καμπύλη Engel" δεν πρέπει να συγχέεται με την καμπύλη "εισοδήματος – κατανάλωσης" που μετρά τη σχέση των μεταβολών στο εισόδημα και του επιπέδου καταναλωτικής ισορροπίας. Οι διακρίσεις των αγαθών σε σχέση με τη μορφή που μπορεί να πάρει η συγκεκριμένη καμπύλη είναι:

- ✓ **Αγαθό Α:** η καμπύλη engel έχει τα κοίλα προς τον άξονα της δαπάνης στα "ανώτερα" αγαθά με την έννοια ότι η συνάρτηση που περιγράφεται με αυτήν τη μορφή έχει αύξοντα ρυθμό αύξησης της δαπάνης σε σχέση με το εισόδημα.
- ✓ **Αγαθό Δ:** τα κοίλα στρέφονται προς τον άξονα του εισοδήματος (μετά από κάποιο επίπεδο), η συνάρτηση γίνεται φθίνουσα και το αγαθό είναι "κατώτερο", υπό την έννοια ότι όσο αυξάνεται το εισόδημα η δαπάνη για αυτό μειώνεται. Παρατηρούμε ότι ο χαρακτηρισμός ενός αγαθού ως "κατώτερου" αφορά μια περιοχή όπου το εισόδημα είναι, πλέον, αρκετά υψηλό ώστε να στρέφει τον καταναλωτή σε άλλα αγαθά και να του επιτρέπει να απαξιώνει το συγκεκριμένο αγαθό. Άλλωστε τα "κατώτερα" αγαθά είναι γνωστά και ως "αγαθά του φτωχού", κάτι που δείχνει πόσο σημαντικό είναι το ύψος του εισοδήματος για τη συμπεριφορά του καταναλωτή, ο οποίος όσο αυξάνει τις καταναλωτικές δυνατότητες του, τόσο μετακινείται από την αγορά κατώτερων αγαθών και προτιμά αγαθά υψηλότερης ποιότητας.
- ✓ **Αγαθά Β και Γ:** Όταν η συνάρτηση είναι αύξουσα ευθεία, δηλαδή έχει σταθερό ρυθμό αύξησης ή είναι αύξουσα με τα κοίλα προς τον άξονα του εισοδήματος, το αγαθό είναι "κανονικό" γιατί η δαπάνη συνεχίζει να αυξάνεται, έστω και αν μειώνεται ο ρυθμός της αύξησης της. Ειδικά για την καμπύλη του αγαθού Γ πρέπει να παρατηρήσουμε ότι σε υψηλότερα επίπεδα εισοδήματος θα γίνει φθίνουσα, δηλαδή θα "θυμίζει" αυτήν του αγαθού Δ. Αυτό σημαίνει ότι ο χαρακτηρισμός του αγαθού ως κανονικού ή κατώτερου είναι υποκειμενικός και εξαρτάται άμεσα από το ύψος του εισοδήματος το οποίο μελετάμε. Για παράδειγμα, ο ίδιος καταναλωτής μπορεί να αλλάξει στάση απέναντι σε ένα αγαθό που θεωρεί ως "κανονικό", όταν θα αυξηθεί τόσο το εισόδημα του, ώστε να του επιτρέπει την κατανάλωση περισσότερου "ποιοτικών" αγαθών.

Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

1. Μια φθίνουσα γραμμή "εισοδήματος – κατανάλωσης" αντιστοιχεί:

- α) Σε δύο κανονικά αγαθά
- β) Σε δύο κατώτερα αγαθά
- γ) Σε ένα κανονικό και σε ένα κατώτερο αγαθό
- δ) Σε τίποτα από τα παραπάνω

2. Η καμπύλη engel παρουσιάζει τη σχέση μεταξύ:

- α) Της δαπάνης για ένα αγαθό και της τιμής του
- β) Της δαπάνης για ένα αγαθό και του εισοδήματος του καταναλωτή
- γ) Της τιμής του αγαθού και της κατανάλωσης
- δ) Της κατανάλωσης ενός αγαθού και του εισοδήματος του καταναλωτή

3. Η γραμμή "τιμής – κατανάλωσης" προκύπτει από τις μεταβολές της ισορροπίας του καταναλωτή, μεταξύ δύο αγαθών:

- α) Όταν μεταβάλλεται το εισόδημα του καταναλωτή
- β) Όταν μεταβάλλονται οι προτιμήσεις του καταναλωτή
- γ) Όταν μεταβάλλονται οι καταναλωτικές συνήθειες του
- δ) Όταν μεταβάλλεται η τιμή του ενός αγαθού

4. Από δύο συμπληρωματικά αγαθά:

- α) Προκύπτει αύξουσα γραμμή "τιμής – κατανάλωσης"
- α) Προκύπτει φθίνουσα γραμμή "τιμής – κατανάλωσης"
- α) Προκύπτει αύξουσα γραμμή "εισοδήματος – κατανάλωσης"
- α) Προκύπτει αύξουσα γραμμή engel

Απαντήσεις: 1γ (διάγραμμα 2), 2β, 3δ, 4α (διάγραμμα 3)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Αν "δεν βγαίνουν" οι λέξεις ας απομακρυνθούν οι ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής